

Derasja 1e dag Rosj Hasjana, 5777, 3 oktober 2016,

Rabbijn Menno ten Brink

We hebben ook deze eerste dag Rosj Hasjana weer een gedeelte gelezen uit de complexe geschiedenis van onze aartsvaders en moeders. Traditie wil dat de eerste dag Rosj Hasjana het verhaal van het wegsturen van Hagar en Jisjmaeel door Awraham en Sara wordt gelezen, en morgen, 2e dag RH, lezen we de akeda, het bijna offeren van Jitschak door zijn vader Awraham. Het blijven inspirerende verhalen, die juist door de rabbijnen met deze dagen zijn gekozen, om ons te helpen dingen anders te kunnen gaan zien. Verandering, verbetering staat centraal met deze dagen. Zoals het offer dat Awraham bijna bracht: om God te laten zien dat hij alles voor Hem overhad. Maar ja, het offeren van je eigen zoon, waardoor jouw eigen voortbestaan in gevaar komt, is niet de bedoeling. Net op tijd begreep hij dat en offerde in plaats van Jitschak die ram. De sjofar blazen we als herinnering, aan de offerbereidheid van Awraham, maar ook omdat wij moeten oppassen dat wij niet dezelfde fouten maken als Awraham deed met zijn kinderen. De sjofar-tonen dringen door en roepen ons op om binnen in onszelf na te gaan, hoe wij er zelf in staan. Vanochtend hebben we weer dat andere verhaal gelezen, dat net voorafgaat aan de akeda.

Over Hagar, de slavin van Awraham die samen met hun zoon Jisjmaeel weggestuurd werd. Er was afgunst en jaloezie. Sara richtte Hagar, die nota bene op haar verzoek een kind van Awraham kreeg, omdat Sara geen kinderen kon krijgen. Toen die belofte dat Sara op hoge leeftijd nog een zoon zou krijgen, ook vervuld werd. Sara en Hagar ergerden zich aan elkaar en er was enorme jaloezie. Awraham luisterde naar Sara en stuurde Hagar met Jisjmaeel weg. Ze zwierven in de woestijn, het water was op, en Hagar legde haar zoon onder een struik om te sterven. Zelf wende zij zich van hem af, ging verderop zitten. Ze kon niet aanzien wat er met haar zoon gebeurde. Maar dan plotseling zag ze die bron, was er water en konden ze toch verder. Ook Jisjmaeel zou uiteindelijk stamvader van een volk worden, net als Jitschak.

Deze verhalen kan je op verschillende manieren interpreteren, daarom zijn het zulke mooie verhalen. De zorg die moeders voor hun kinderen hebben is niet de enige emotie waardoor het verhaal zo aanspreekt. We voelen, of we willen of niet, Sara's eis dat Hagar weggestuurd wordt met haar zoon, als hardvochtig, en onrechtvaardig. Onze sympathie gaat eigenlijk best wel uit naar Jisjmaeel en Hagar. De mensen in de verhalen zijn geen hoge morele en ethische voorbeelden voor ons, hoe je je leven zou moeten leven om een goed mens te zijn. Nee, Tora geeft ons de voorbeelden via gewone mensen, die onze voorouders waren. Het

waren mensen, zoals u en ik. Met positieve en negatieve karaktereigenschappen. Met veel dilemma's, met twijfels, wanhoop, met woede, jaloezie, met liefde voor elkaar. Onze voorbeelden zijn juist geen 100% perfecte mensen, omdat die niet bestaan. Mensen met hun gevechten in het leven, met zichzelf en anderen, moeten ons een spiegel voorhouden, en ons herinneren aan onze eigen vaak complexe situaties. Onze eigen fouten en stomiteiten, persoonlijke dilemma's. Onze eigen twijfels en eigenaardigheden. In deze dagen van de *aseret jeme tesjoewa*, de 10 dagen van inkeer en reflectie, worden we meegevoerd in die verhalen, om onze eigen *chesjbon nefesj* op te maken. Vernieuwde visie en inzichten, nieuwe mogelijkheden voor een nieuw jaar dat voor ons ligt.

In het Jishmaeel verhaal sterft hij bijna; Jitschak overkomt bijna hetzelfde op een andere manier. Met de bijna dood van beide jonge mannen, staat de hele toekomst van de familie op de tocht. De belofte van het verbond, het doorgaan van wat aan Awraham was beloofd, was bijna verbroken. Die belofte van het Brit, het Verbond, om door te gaan, hangt af van wat wij er als mensen mee doen. Alles is vergankelijk, we moeten er steeds voor waken dat het behouden blijft. Hoe wij onze kinderen behandelen bijvoorbeeld. Wat we belangrijk vinden in ons leven. Beide zonen van Awraham worden gered, en continueren de goddelijke belofte van de toekomst als voorvader van veel nakomelingen.

De geschiedenis van onze aartsvader en zijn familie, kan als metafoor gezien worden, voor onszelf.

Een uitleg van de Amerikaanse reform rabbijn Alan Henkin (divrei mishkan hanefesh, p. 237) is dat chassidische bronnen spreken van de *mesirat nefesj*, de "overgave van je ziel". *Mesirat nefesj* houdt in dat je bereid bent om iets op te geven van de zaken die je heel dierbaar zijn, om iets beters te kunnen bereiken. Het kan de zelfopoffering inhouden van ouders voor hun kinderen. Awraham deed het omgekeerde: hij offerde zijn kinderen op aan een door hem gedacht hoger doel: zijn liefde voor God. Wij leren daaruit dat het juist andersom moet.

Zijn wij bereid om iets op te geven voor ons Jodendom, juist om de kinderen te behouden? De beide verhalen zijn voorbeelden van hoe je om kunt gaan met *mesirat nefesj*. Is Avraham de dialoog eigenlijk wel aangegaan in zijn eigen gezin, hij is vrij pasief?

Zouden we niet op basis van *mesirat nefesj*, wat meer moeite moeten doen, om ervoor te zorgen dat onze joodse toekomst ook zekerder kan zijn? Als u kijkt naar kinderen, uw toekomst, de toekomst van een joodse gemeenschap, ons volk zelfs, wat kunt u dan zelf doen om niet weg te

kijken? Om Jisjmaeel niet actief weg te sturen, metaforisch te laten verhongeren, en dorst te hebben.

Een uitspraak van de rabbijnen is: "De daden van onze voorouders zijn een voorbeeld voor hun kinderen". Die ouders of voorouders zijn wij allemaal.

Als wij als joods volk willen groeien en overleven, zullen we het samen moeten doen: ouders geven voorbeelden, kinderen leren. Dat is opvoeding, ook joods gezien zijn ouders en volwassenen in het algemeen een model voor de jongeren. Als kinderen geen verbondenheid en ahawa, liefde voor de joodse identiteit voor zich zien, hoe moeten ze het dan zelf aanvoelen, dat joods zijn mooi en warm kan zijn. Wij hebben zo veel rituelen, thuis en in sjoel, die we eenvoudig kunnen doen en die er toe doen. Vrijdagavond de rust nemen, met een wit tafelkleed, kaarsen aansteken voor sjabbat, met berachot. Kiddoesj maken en motsie, en als u niet precies weet hoe het moet, vraag ernaar er is genoeg materiaal om u hierbij te helpen. Van al deze rituelen gaat warmte en geborgenheid uit, juist om meer warmte te kunnen krijgen en geven. Hetzelfde geldt voor de andere rituelen met de feestdagen en levenscyclus bijvoorbeeld.

Ons doel moet zijn om te vechten voor de joodse sjlom bajit, als het ware in dialoog gaan met elkaar. Op een hoger nivo is het dialoog met anders denkenden, die in eerste instantie vreemden voor ons zijn. Als je de dialoog niet probeert, zal je nooit iets bereiken. Maar op minder groots nivo, gaat het om de dialoog thuis. tussen ouders en kinderen, om de joodse toekomst van onze gezinnen. Daar moeten we af en toe offers voor brengen die u wellicht zelf kunt invullen. Probeer een balans te zoeken tussen het jodendom en alle andere activiteiten, Zoals een van mijn leraren bij het Leo Baeck wel vertelde: als het sjabbat is kom ik er eindelijk toe even een ijsje met mijn kinderen te eten. Inderdaad de balans tussen iets anders doen dan anders, om sjabbat een speciaal karakter te geven. Door wat meer tijd uit te trekken voor je innerlijk leven, en hier is dat nu eenmaal een joods innerlijk leven. Je kunt niet van kinderen verwachten dat ze hun joodse identiteit echt kunnen beleven, als ze de voorbeelden niet voor zich zien. Door even op Sjabbat niet te mailen, facebooken, appen etc.

Het is er in het algemeen in onze veranderde samenleving niet gemakkelijker op geworden om je joodse hoofd boven water te houden, maar reden te meer, om iets extra's te doen.

Wees niet onverschillig en ga niet ergens anders zitten dan waar je kind is, zoals Hagar deed, maar blijf je kind in je armen houden, ook al moet

je daarvoor misschien wat anders opofferen in je leven. Vanuit de LJG proberen wij te doen wat we kunnen, voor onze leden, voor onze jongeren. Maar als u vindt dat het anders moet, of als u bepaalde ideeën heeft: kom ermee, vertel het ons, laten wij ook in dialoog met elkaar kijken naar de mogelijkheden om te blijven werken aan de joodse identiteit, in een wereld die sterk aan het veranderen is.

Laten wij het kind onder de struik liggen en wachten we af, of proberen we zelf actiever joods te leven, omdat het ons iets positiefs geeft? Deze dagen en de voorbeelden van de verhalen van onze eigen voorouders, moeten ons helpen om te veranderen, om antwoorden te vinden, hoe we het anders, beter, kunnen gaan doen. Natuurlijk bent u hier, en zou ik dit ook moeten vertellen aan al diegenen die hier juist niet zijn. Dat is de kunst hoe die te bereiken. Er zijn al plannen om veel meer met social media te gaan doen dan we nu doen. Ook ik zal mee proberen te gaan in de vaart der volkeren, want door facebook, twitter, apps etc kunnen we veel meer mensen bereiken, ook die mensen die hier vandaag met Rosj Hasjana niet in sjoel kunnen zijn, om hen gaat het ook. Misschien moeten we de sjoeldienst naar de mensen toe brengen via life stream, zodat men de dienst kan aanzetten in Beth Shalom, een ziekenhuis of waar men ook is in de wereld. Ik zal in ieder geval de drasjot van de feestdagen op onze website plaatsen zodat vele leden in de mogelijkheid zijn om deze te lezen. Buiten de moderne technieken, moeten we misschien anno 2016-5777 ook gaan kijken naar de mogelijkheden om mensen in een gemengde relatie, en mensen met alleen een joodse vader, nog beter te kunnen bereiken en te proberen ze nauwer te betrekken bij onze kehilla. Hoe kunnen wij ze helpen, wat kunnen wij voor hen doen. Het is niet de bedoeling dat zij onder de struik komen te liggen. Ook dit zijn nieuwe uitdagingen voor een rabbijn anno 5777.

Maar... wij kunnen het niet alleen en rekenen op uw input. Heeft u ideeën, geef ze door, of maak een afspraak.

De 'daden van de voorouders dienen als voorbeeld voor hun kinderen', er is niets belangrijker dan de belofte van onze toekomst. *Mesirat nefesj*, soms moet je daarvoor offers brengen deze Rosj Hasjana eens kijken wat we denken dat het belangrijk is, maar dat misschien even aan de kant zetten, om een nog hoger doel te bereiken, nl. de joodse continuïteit van onszelf en diegenen die na ons komen. Dat is wat we onder meer kunnen leren van die eerste gewone complexe familie van onze voorouders.

Laten we met elkaar de uitdagingen van 5777 oppakken om onszelf te versterken, en deze mooie en sterke gemeente nog verder te laten

bloeien en groeien. u kent de oude lijfspreuk van deze kehilla nog? *Rak jachad anoe kehilla*, alleen samen zijn we een gemeenschap.

Sjana tova tikateewoe, moge u ingeschreven worden voor een goed en gezond jaar.